

پنجم درس

د لمانځه واجبات

د لمانځه واجبات په لاندې ډول دي :

۱- د فرض لمونځ په دوو لومړنيو او نورو ټولو لمونځونو کې د فاتحي لوستل.

۲- په ډکو رکعتونو کې د فاتحي سورة سره بل سورة يو ځای کول.

۳- لومړۍ د فاتحي سورة لوستل. ۴- د لمانځه د ارکانو تر منځ ترتيب ساتل.

۵- قومه، ۶- جلسه ۷-

د ارکانو تعديل

۸- لومړۍ قاعده. ۹- د التحيات لوستل.

۱۰- امام به په جهري لمونځ کې په زوره او په خفيه کې به په پټه قراعت لولي.

د سهوي سجده

د سهوي د سجدې طريقه : د سجده سهوي په اړه رسول الله (صلى الله عليه وسلم) فرمايي : ((لِكُلِّ سَهْوٍ سَجْدَتَانِ بَعْدَ مَا يُسَلِّمُ))

د سهوي سجدې په لاندي حالاتو کې لازميږي :

۱- د لمانځه يو رکن کې وروسته والی او زیاتوالي سره، لکه دریم رکعت ته د پورته کیدو په ځای درود شروع کړي.

۲- د لمانځه واجبات په هېره پاتې کیدل، لکه د لومړۍ قاعدې پاتې کیدل.

۳- په واجباتو کې وروسته والی رامنځته کېدل، مثلاً: د فاتحې د لوستلو وروسته دومره ځنډ وکړي چې رکوع او سجده پکښې وشي.

د لمانځه سنتونه په لاندې ډول دي :

۱- د تکبیر تحریمه کې سر نه ټیټول. ۲- د غوږونو برابر لاسونه پورته کول.

۳- د لاسونو پورته کولو پر مهال ګوتي خلاصې پرېښودل.

۴- د تکبیر تحریمه څخه وروسته نارینه به پر نامه او ښځینه به پر ځيکر لاسونه تړي.

۵- ښی (راسته) لاس پر چپه لاس ایښودل.

۶- امام به ټول تکبیرونه په لوړ آواز وايي.

۷- سبحانک اللهم لوستل. ۸-

اعوذ بالله لوستل

۹- د سورة فاتحي تر مخه د بسم الله لوستل.

۱۰- په تشو رکعتونو کې د فاتحي سورة لوستل، ۱۱-

آمین ویل.

۱۲- ثناء، اعوذ بالله او بسم الله په پټه توګه لوستل.

- ۱۴- په رکوع کې سر او ملاء یو شان برابرول.
- ۱۵- په قومه کې به امام (سمع الله لمن حمده) او مقتدي به (ربناولک الحمد) وایي او یوازي لمونځ کونکی به دواړه وایي.
- ۱۶- سجدي ته د تلو په وخت کې لومړی زنگڼونه بیا لاسونه او بیا مخ (اول پزه او بیا تندي) لگول.
- ۱۷- د نارینه وو لپاره د سجدي په وخت کې نس د ورنونو، ځنگلي د اړخونو او بازو ګان د محکي څخه ليري ساتل.
- ۱۸- د سجدي پر وخت د لاسونو د ګوتو یو د بل سره نښلول.
- ۱۹- د سجدي پر مهال د پښو ګوتي د قبلي طرف ته اړول.
- ۲۰- په قعده کې د چپي پښې خورول او د ښي پښې درول.
- ۲۱- په وروستی قاعده کې درود ویل.
- ۲۲- له درود څخه وروسته ماثوره دعا کول.
- ۲۳- سلام لومړی راسته او بیا چپه لوري ګرځول.

د لمانځه ماتونکي (مفسدات)

- ۱- د لمانځه کوم شرط پاتې کېدل. ۲- د لمانځه کوم رکن ترک کېدل.
- ۳- په لمانځه کې خبرې کول. ۴- د لمانځه واجبات قصداً پرېښودل.
- ۵- قرآنکریم له مخې تلاوت کول. ۶- په لمانځه کې د غم له سببه ژړل.
- ۷- په لمانځه کې خوراک او څښاک کول.
- ۸- په لمانځه کې گرځېدل، یو یا دوه قدمونه د ضرورت پر بناء پروا نه کوي.
- ۹- عمل کثیر تر سره کول.
- ۱۰- په لمانځه کې لحن جلي کول. ۱۱- په لمانځه کې په قهقهه سره خندل.
- ۱۲- بغیر د امام څخه بل حاکم ته فتحه ورکول.

د لمانځه مکروهات

د لمانځه مرکروهات هغه دي چې لمونځ نه په فاسديږي بلکې د لمانځه بڼاىست او بڼکلا ورسره له منځه ځي، دغه مکروهات په لاندې ډول دي

- ۱- په قصد سره د لمانځه د سنتونوڅخه يو سنت پرېښودل.
- ۲- په کالو او بدن باندې لوبي کول او جامي راتولو.
- ۳- پر سر باندې په داسې توگه څادر يا بل شي اچول چې دواړه طرفو ته ځوړند وي.
- ۴- د سجدي د ځای څخه بېله ضرورته د خاورو او ډبرو ليري کول.
- ۵- په هغه جامه کې لمونځ کول چې په ټولنه کې ورباندې د شرم احساس کوي.
- ۶- د اودس د تنگوالي په حالت کې لمونځ کول.
- ۷- د گوتو څخه ټکونه ايستل او او گوتي يو په بل کې دننه کول.
- ۸- د سترگو په کونجونو کې يوي خوا او بلې خوا ته کتل.
- ۹- په سجده کې ځنگلي څملول د نارينه و لپاره.
- ۱۰- د داسې انسان لوري ته چې مخامخ درته ناست وي لمونځ کول، که شايې اړولي وي پروا نه کوي.

۱۱- د هغه جامو او خای کی لمونځ کول چې د ساه لرونکو شیانو عکسونه ولري.

۱۲- د صف څخه وروسته لمونځ کول به داسي حال کې چې په صف کې خای وي.

۱۳- د عذر پرته یواځي په تندي او یا یوازي په پزه سجده کول.

۱۴- په لاس یا سر سره د سلام ځواب ورکول. ۱۵- د لنگوتي په ول سره سجده کول

۱۶- په لمانځه کې بې له عذره چارزانو(پلتي) کېښناستل.

۱۷- د آیاتونو او تسبیحاتو په گوټو سره شمېرل.

۱۸- په فرض لمونځ کې په قصد سره د سوروتونو د ترتیب خلاف قرائت کول.

۱۹- د ډوډی په وړاندي په داسي حال کې چې وړی وي لمونځ کول.

۲۰- بې له عذره د امام او یا مقتديانو په لور خای درېدل.

۲۱- په رکوع کې د قرائت پوره کول.

۲۲- له توجه څرځولو پرته د سترگو پټول او یا د آسمان طرف ته د سترگو پورته کول.

قضاء لمونځ (د لمانځه قضايي) : د هغه لمانځه څخه عبارت دی چې پخپل وخت کې اداء نشي، که له یو چا څخه د عذر په سبب لمونځ قضاء شو نو که فرض وي راځړول یې فرض او که واجب وي راځړول یې واجب دي، که یو څوک نفل شروع کړي او بیایې پرېږدي د هغه قضايي راځړول لازم دي. سنت لمونځ قضائي نه لري اما د سهار سنت د هغې ورځې تر زوال پوري تر سره کولای شي.

صاحب ترتیب : د ترتیب خاوند هغه څوک دی چې په ټوله عمر کې ورڅخه تر پنځو لمونځونو ډېر نه وي قضاء شوي.

د لمانځه ډولونه : د امام ابوحنيفه رحمه الله په نزد لمونځ په څلور ډوله دي.

۱- فرض عين: لکه پنځه وخته. ۲- فرض کفایي: لکه د جنازې لمونځ

۳- واجب لمونځ : لکه د وترو، اخترونو لمونځونه او داسې نور...

۴- نفل لمونځ: برابره خبره ده هغه که سنت لمونځ وي او یا نفل

د جماعت لمونځ

په جماعت سره لمونځ اداء کول سنت مؤکد دی، د فضیلت په اړه یې شمېره احادیث شته خو موږ یې دلته د مثال په ډول یو ذکر کړو.

د جماعت لمونځ د انفرادي لمائحه په پرتله اوه ویشت درجي زیات فضیلت لري: ((عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ عَلَى صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً»))

د جماعت د لمانځه گټي

د جماعت د لمانځه ټولنيزي گټي:

- ۱- د جماعت لمونځ د مسلمانانو راټولول دي:
 - ۲- له فايدي څخه ډکه، پاکه او سپېڅلې ټولنه ده:
 - ۳- له نورو سره همدردي او همکاري:
 - ۴- د انسانانو تر منځ ورورولي او برابرې:
- د الله تعالى په وړاندي ټول انسانان يو برابر دي يو پر بل غوره والی نه لري مگر په تقوا سره، الله تعالى فرمايې:
- (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ)
- ۵- د چارو یوالی او توافق:

د جماعت لپاره د امام ټاکل : جماعت د امام او مقتدي د لمونځونو تر منځ ارتباط (تراو) ته ویل کیږي، د جماعت لمونځ بېله امام څخه نه صحیح کیږي

د امام په ټاکلو کې حکمت : دا مسلمانانو ته وېښايي، چې باید ټول مسلمانان د ټولې په څېر وي، ټول مسلمانان یو امت وي، باید یو امیر او مشر ولري چې دا به د مسلمانانو په نظم او ډیسیپلین دلالت وکړي، په دې هکله رسول الله (ص) فرمایي: ((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بِحُبُوحَةِ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ الْجَمَاعَةَ، مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ))

د امامت شرطونه : د جماعت په لمانځه کې د امامت لپاره تر ټولو غوره :

ښه عالم وي، چې تر نورو یې قرآن کریم ډېر ښه زده وي، تقوا یې تر نورو زیاته وي او د ټولني زیات شمېر خلک پرې راضي وي هغه به امام وي.

د جمعي لمونځ

د جمعي د لمانځه فضيلت او غوره والی : د جمعي ورځ په ټولو ورځو کې غوره ده، د فضيلت په هکله يې نبي عليه السلام فرمايې : ((خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ فِيهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُهْبِطَ مِنْهَا، وَفِيهِ سَاعَةٌ))

د جمعي د لمانځه احکام : د جمعي لمونځ فرض عين دی پر هر هغه چا باندي چي د جمعي د لمانځه د فرضيت او صحت شرطونه پکښي موجود او پوره وي.

د فرضيت دليل يې: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

د جمعي د لمانځه د فرضيت شرطونه :

- ۱- عقل. ۲- بلوغ. ۳- نارينتوب. ۴- آزادي. ۵- مقيم والی. ۶- د غدر نشتوالی.

د جمعي د لمانځه د صحت شرطونه

۱- **جماعت:** جماعت لازمي شرط دی، ابویوسف او محمد(رح) وايي: په دوو تنو هم صحيح کيږي، امام ابوحنيفه رحمه الله وايي: په درېيو تنو صحيح کيږي.

۲- **جامع مسجد:** ۳- **وخت:** وخت يې د ماسپښين وخت دی.

۴- **خطبه:** خطبه ويل شرط او د خطبي اورېدل واجب دي.

۵- **عامه اجازه:** د جمعي لمونځ بايد په داسي ځای کې ترسره شي چې هلته د ټولو خلکو د ورتګ اجازه وي.

د جمعي د روحي سنت لمونځ: د امام ابوحنيفه رحمه الله په نزد د جمعي په ورځ اته (۸) رکعت له لمونځ سنت دی.

امام ابویوسف او امام محمد رحمهما الله وايي: چې لس رکعت سنت دی.

د جمعي د ورځي مستحب کارونه: ۱- غسل کول. ۲- د لمانځه لپاره مسجد ته وختي تلل. ۳- ياکې جامې اغوستل. ۴- مسواک وهل. ۵-

د سفر لمونځ

د سفر د لمانځه څرنگوالی : په سفر کې څلور رکعتہ فرضي لمونځ دوه رکعتہ اداء کېږي دليل يې، الله تعالى فرمايې : (وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ).

په سفر کې د قصر کولو حکم :

✓ احناف وايي : قصر واجب دی.

✓ امام مالک رحمه الله يې سنت مؤکد گڼي خو جماعت ورته شرط بولي.

✓ حنابلہ او شوافع وايي : په سفر کې قصر جائز او غوره دی.

د سفر اندازه : د احنافو په نزد چاچې د خپل کور څخه د درې ورځو او شپو په اندازه مزل وکړی يا لري ولاړی مسافر شمېرل کېږي. چې دا داوس زمانې په حساب تقريباً د ۸۹ څخه تر ۹۰ کيلو مترو پورې راځي.

د جنازي لمونځ او احکام يې : د جنازي لمونځ فرض کفايي دی.

د جنازي د لمانځه فرضونه دوه دي : ۱- قيام، ۲- څلور ځله الله اکبر ويل.

د جنازي د لمانځه سنتونه :

۱- نيت کول. ۲- حمد او ثنا. ۳- درود شريف ويل. ۴- دعا لوستل.

چې دغه دعا په لاندي ډول ده :

الف- د بالغ مري دعا : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ).

ب- د نابالغ مري دعا چې هلک وي : (اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرْطًا، وَاجْعَلْهُ لَنَا أَجْرًا وَذَخْرًا، وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا مُشَفَّعًا).

د مړي د غسل او کفن احکام : مړي ته غسل او کفن ورکول پر ژونديو فرض کفايي دي، نارينه و ته به نارينه غسل او کفن ورکوي او ښځينه و ته ښځينه غسل او کفن ورکوي، نابالغه هلک او انجلۍ که مړه شي نارينه او ښځينه دواړه غسل ورکولای شي.

ښځه خپل وفات شوي مېړه ته غسل ورکولای شي، مېړه بيا د جمهورو فقهاؤ په نزد خپلي ښځي ته غسل ورکولای شي اما د احنافو په نزد مېړه خپلي ښځي ته غسل نه شي ورکولای.

د سړي کفن درې جامې دي : ۱ کميس. ۲ پرتوگ ۳ خادر (پټو)

ښځو ته به په پنځو جامو کې کفن ورکول کېږي : ۱- کميس. ۲- پرتوگ.

۳- پورنۍ. ۴- سینه بند. ۵- خادر (لفاضه)